

Udviklingen i multinationale nabolag fra 1990 til 2020

Af Marcin Jan Stonawski, Henning Christiansen og Sose Hakhverdyan

I perioden 1990-2020 har andelen af nabolag udelukkende bestående af personer med dansk oprindelse ændret sig væsentligt. I 1990 boede tre ud af ti personer med dansk oprindelse i et nabolag, hvor samtlige nærmeste 50 naboer også var personer med dansk oprindelse. I 2020 var dette gældende for én ud af ti personer.

Denne analyse undersøger befolkningssammensætningen i Danmark ved at anvende en ny metode for afgrænsning af nabolag, som er baseret på beboelsesafstand frem for administrative opdelinger. Analysen fokuserer på en periode, hvor andelen af indvandrere fra vestlige og ikke-vestlige lande gik fra at udgøre 4 pct. til at udgøre 11 pct. af befolkningen.

Analysens hovedkonklusioner:

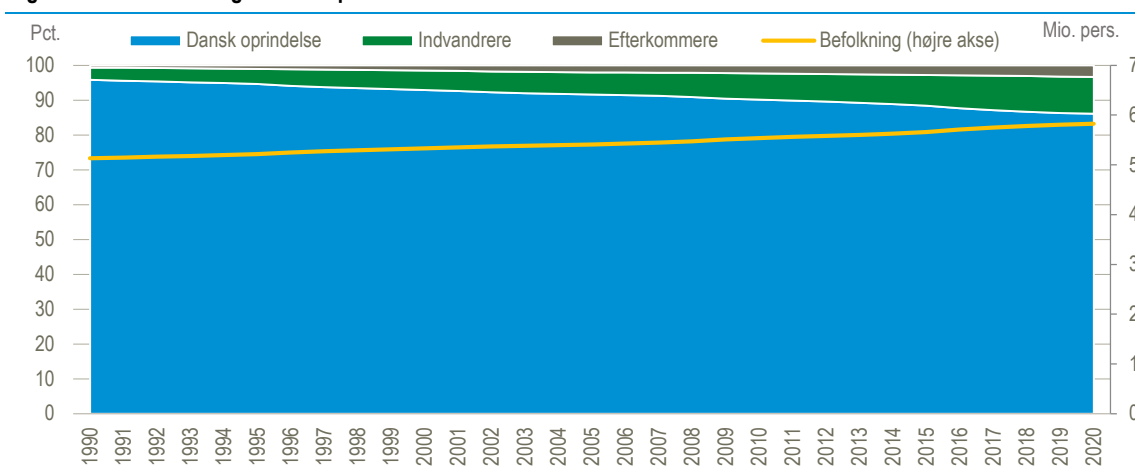
- Fra 1990 til 2020 var der i Danmark en befolkningstilvækst på 700.000 personer, og i den samme periode steg antallet af indvandrere og efterkommere med hhv. 433.000 og 159.000.
- I 1990 boede 90 pct. af personerne med dansk oprindelse i nabolag, hvor andelen af indvandrere og efterkommere udgjorde mindre end 10 pct. blandt de nærmeste 50 naboer. I 2020 gjaldt dette 56 pct. af personerne med dansk oprindelse.
- I 1990 boede en tredjedel af personer med dansk oprindelse i nabolag, hvor alle de 50 nærmeste naboer også havde dansk oprindelse. I 2020 var dette gældende for 10 pct. af personerne med dansk oprindelse.
- I samtlige kommuner i landet er andelen af personer, der boede i nabolag udelukkende bestående af personer med dansk oprindelse, faldet fra 1990 til 2020. I 47 af de 98 kommuner er andelen faldet med over 30 procentpoint.
- I 2020 var andelen af personer med dansk oprindelse, hvor de 50 nærmeste naboer også udelukkende var af dansk oprindelse, på 8,6 pct. i byområder og 17 pct. i landområder.

Udviklingen i befolkningssammensætningen

Over de seneste årtier har der været en udvikling i befolkningssammensætningen i Danmark med markant flere personer med andet oprindelsesland end Danmark. Fra 1990 til 2020 har der været en befolkningstilvækst på 0,7 mio. personer, idet befolkningstallet er steget fra 5,1 mio. til 5,8 mio. Størstedelen af denne ændring skyldtes immigration, idet antallet af vestlige og ikke-vestlige indvandrere¹ steg med 433.000 i den pågældende periode, hvilket udgjorde 63 pct. af den samlede stigning i befolkningstallet. Desuden steg antallet af efterkommere med 159.000, og det udgjorde 14 pct. af den samlede stigning. I den samme periode steg antallet af personer med dansk oprindelse med 94.700 personer. Figur 1 viser, hvordan befolkningssammensætningen har udviklet sig fra 1990 til 2020. I 1990 var ca. 4 pct. af befolkningen indvandrere, og i 2020 var det ca. 11 pct.

I denne analyse får hvert enkelt person i befolkningen genereret tre nabolag svarende henholdsvis til de nærmeste 50, 100 og 250 naboer. Der er altså ikke tale om nabolag i den gængse betydning (et mere eller mindre velafgrænset geografisk område, der måske har sit eget uformelle navn). Læs mere om metoden i boks 1. Analysen undersøger på den måde hvordan ændringen i befolkningssammensætningen har påvirket sammensætningen af nabolag, fx andelen af nabolag for personer med dansk oprindelse, der udelukkende består af andre personer med dansk oprindelse.

Figur 1 Befolkningen fordelt på herkomst

Boks 1. Metode

Analysen anvender to centrale begreber: *Herkomst* og *nabolag*. I denne analyse er befolkningen delt op i to grupper efter *herkomst*, så personer med dansk oprindelse udgør den ene gruppe, mens indvandrere og efterkommere fra både vestlige og ikke-vestlige lande er slået sammen i den anden gruppe. For hvert individ i befolkningen er der defineret et *nabolag* svarende til de nærmeste k personer i forhold til personen i nabolagets centrum. Analysen benytter herefter optælling af de to herkomstgrupper i hvert enkelt nabolag. Hermed kan man for et givent år fx beregne andelen af personer med dansk oprindelse, der har nabolag udelukkende bestående af personer med dansk oprindelse.

Udgangspunktet for nabolag er geokodet data fra Danmarks Statistiks registre, hvor der er sat en geografisk position på hvert enkelt individ i befolkningen. Positionen vil typisk svare til en hjemmeadresse. Nabolagene er konkret dannet med metoden *individualized scalable neighborhood*, hvor nabolaget for hver enkelt person netop indeholder de k nærmeste naboer (Östh *et al.*, 2014; Östh *et al.*, 2015)². Der er genereret personcentrerede nabolag svarende til de 50, 100 og 250 nærmeste naboer for hele landets befolkning i 1990, 2000, 2010 og 2020. Afgrænses populationen til personer over 19 år findes de samme mønstre i udviklingen.

¹Indvandrere er personer, som er født i udlandet og efterkommere er personer, som er født i Danmark, hvor ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Se detaljeret [beskrivelse af definitionen](#) af herkomst.

²Östh, J., Malmberg, B., & Andersson, E. K. (2014). Analysing segregation using individualised neighbourhoods. *Socio-spatial segregation: Concepts, processes and out-comes*, 135-162.

Östh, J., Clark, W. A., & Malmberg, B. (2015). Measuring the scale of segregation using k -nearest neighbor aggregates. *Geographical Analysis*, 47(1), 34-49.

Beregningerne i analysen er lavet ved hjælp af softwaren Equipop equipop.kultgeog.uu.se, der finder "nærmeste nabo" med udgangspunkt i kvadratceller på 100 m × 100 m. Metoden er tidligere bl.a. anvendt i DST Analyse (2021): [Hvem bor i og omkring 53 boligområder, der har været på ghettolisterne?](#) samt i projektet [Urban Europe](#).

Metoden tager ikke hensyn til kommunegrænser, og derfor vil personer bosat omkring en kommunegrænse have personer fra en anden kommune i sit individualiserede nabolag. Fx kan mange af ens 50 tætteste naboer tilhøre Københavns kommune, selvom centrum for nabolaget er bosat i Frederiksberg kommune. Desuden kan størrelsen af nabolag variere lidt hvis antal personer i en gittercelle er større end k . Hvis der er flere end 50 personer i en bestemt 100 m × 100 m kvadratcelle vil samtlige personer i kvadratcellen indgå i det personcentrerede nabolag for $k = 50$.

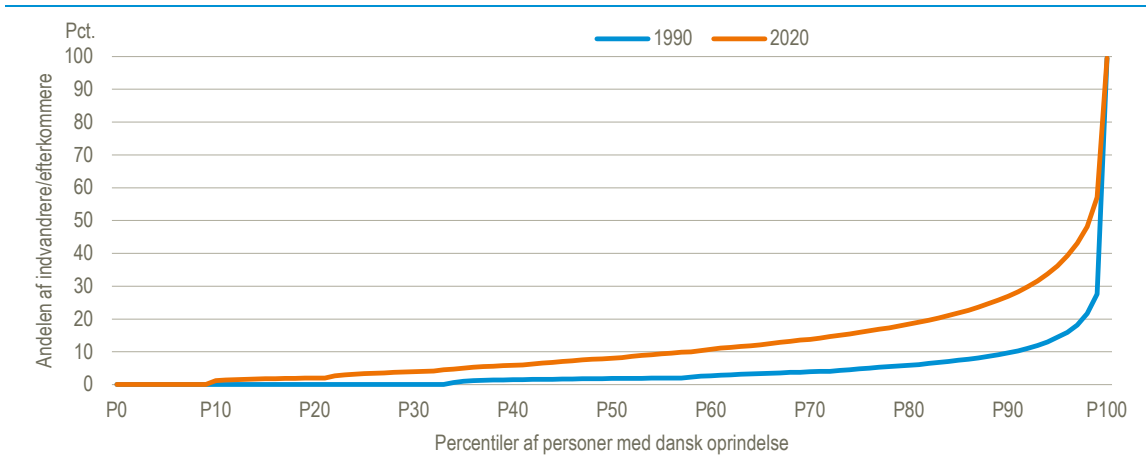
Færre personer med dansk oprindelse bor i nabolag uden indvandrere eller efterkommere

Figur 2 viser, hvordan andelen af indvandrere, fra både vestlige og ikke-vestlige lande, i nabolag så ud i hhv. 1990 og 2020. Figurens horisontale akse viser hvor stor en andel af personer med dansk oprindelse, der boede i nabolag, hvor andelen af indvandrere og efterkommere var under den andel, der vises på den vertikale akse. Nabolag forstås her som de 50 nærmeste naboer. Fx skal punktet (80;18) på den orange kurve opfattes som følger: I 2020 havde 80 pct. af alle personer med dansk oprindelse højst 18 pct. af deres 50 nærmeste naboer, der var af anden herkomst.

Figuren viser ændringen fra 1990 og 2020 i forhold til, hvor mange personer med dansk oprindelse, der boede i nabolag med indvandrere og efterkommere. I 1990 boede 40 pct. af alle personer med dansk oprindelse i et nabolag hvor under to pct. var indvandrere. I 2020 var det 12 pct., der boede i et nabolag med under én pct. indvandrere.

I 1990 boede 98 pct. af alle personer med dansk oprindelse i nabolag, hvor under 20 pct. var indvandrere og 90 pct. boede i nabolag hvor under 10 pct. var indvandrere. I 2020 var de tilsvarende andele faldet til hhv. 82 pct. og 56 pct.

Figur 2 Andel indvandrere og efterkommere i nabolag ($k = 50$). 1990 og 2020

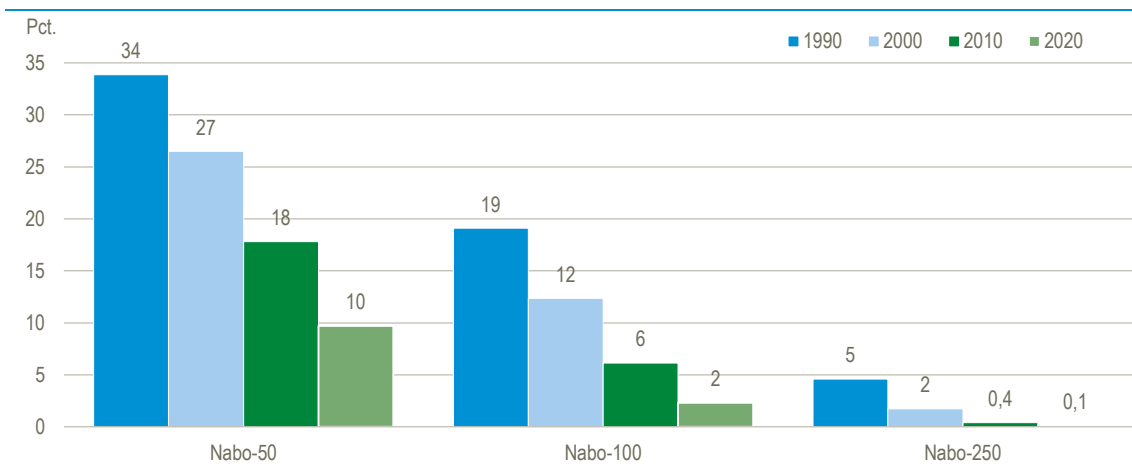
Ingen større nabolag uden indvandrere og efterkommere i 2020

Figur 3 viser andelen af personer bosat i et nabolag, hvor beboerne udelukkende havde dansk oprindelse. Andelen falder naturligt i takt med, at andelen af indvandrere og efterkommere stiger.

I 1990 var omkring en tredjedel af personerne med dansk oprindelse bosat i et nabolag, hvor alle de 50 nærmeste naboer også havde dansk oprindelse. Andelen er faldet over årene, og i 2020 boede kun 10 pct. af personerne med dansk oprindelse i et nabolag, hvor alle de 50 nærmeste naboer også havde dansk oprindelse. Hvis der ses på større nabolag end 50 personer falder andelen naturligt til et lavere niveau. I 2020 er der stort set ikke nogen personer med dansk oprindelse, hvor alle de nærmeste 250 personer også har dansk oprindelse.³

³ Der ses tilsvarende mønstre, hvis befolkningen afgrænses til personer over 19 år.

Figur 3 Andelen af personer med dansk oprindelse, som udelukkende bor i nabolag med personer med dansk oprindelse

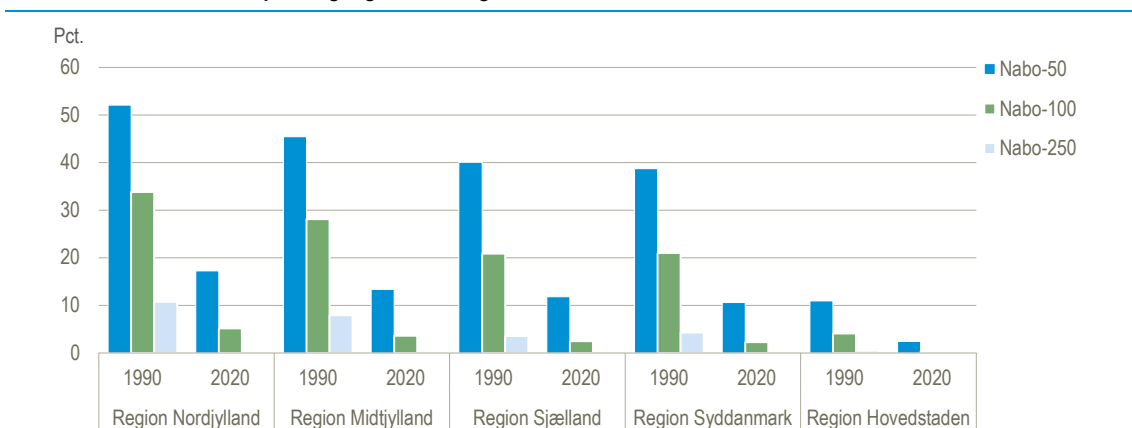

Store regionale forskelle

Ser man på de enkelte regioner er der store forskelle på andelen af personer med dansk oprindelse, der bor i nabolag bestående udelukkende af personer med dansk oprindelse. I 1990 var 98 pct. af befolkningen i *Region Nordjylland* personer med dansk oprindelse. Af dem boede 52 pct. i nabolag, hvor alle ud af de nærmeste 50 naboer var personer med dansk oprindelse. I 2020 var det 91 pct. af befolkningen i Nordjylland, der var personer med dansk oprindelse, og andelen af dem, der boede i nabolag udelukkende bestående af personer med dansk oprindelse blandt de 50 nærmeste naboer, var faldet til 17 pct.

Anderledes ser det ud i *Region Hovedstaden*, hvor det i 1990 var ca. 11 pct., der kun havde personer af dansk oprindelse blandt de 50 nærmeste naboer. I 2020 var tallet faldet til 2,4 pct. Dette er klart den laveste andel på tværs af regioner.

Figur 4 Andelen af personer med dansk oprindelse i nabolag udelukkende bestående af personer af dansk oprindelse fordelt på år og region. 1990 og 2020

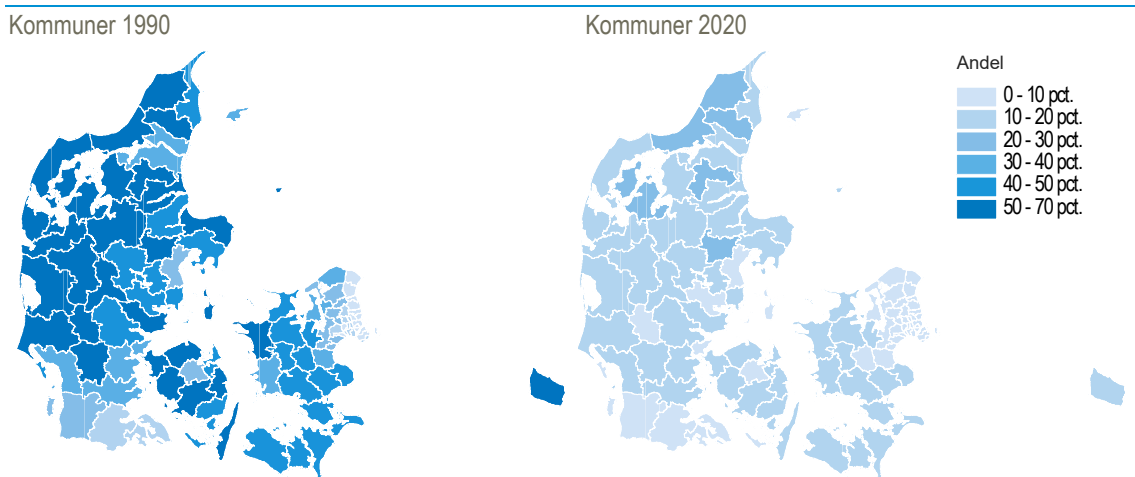
Anm.: For både 1990 og 2020 er regionerne opdelt efter de gældende regionsgrænser i 2020.

Kommunale forskelle

Som det fremgår af figurer 5a og 5b er andelen af nabolag udelukkende bestående af personer af dansk oprindelse faldet overalt i landet. Således er andelen af personer, der boede i nabolag udelukkende bestående af personer med dansk oprindelse, faldet i samtlige kommuner fra 1990 til 2020. (Bemærk at personerne i nabolaget godt være bosat i en anden kommune, hvis personen, for hvem nabolaget er konstrueret, bor tæt på en kommunegrænse.) I 47 af de 98 kommuner var andelen faldet med over 30 procentpoint. Vesthimmerlands kommune og Ringkøbing-Skjern kommune er de to kommuner med det største fald i procentpoint. Andelen af personer med dansk oprindelse bosat i nabolag, hvor de nærmeste 50 personer kun var personer med dansk oprindelse er faldet fra hhv. 65 pct. og 61 pct. til hhv. 16 pct. og 12 pct. fra 1990 til 2020 i de to

kommuner. I kommunerne omkring hovedstaden ses der ikke et stort fald, idet andelen af personer der udelukkende bor i nabolag bestående af personer med dansk oprindelse allerede var lav i 1990. Eksempelvis er andelen i Københavns Kommune faldet fra 1,8 pct. til 0,2 pct. og fra 4 pct. til 0,6 pct. i Gentofte Kommune.

Figurer 5a og 5b Andelen af danskere i nabolag udelukkende bestående af personer af dansk oprindelse fordelt på år og kommune. 1990 og 2020

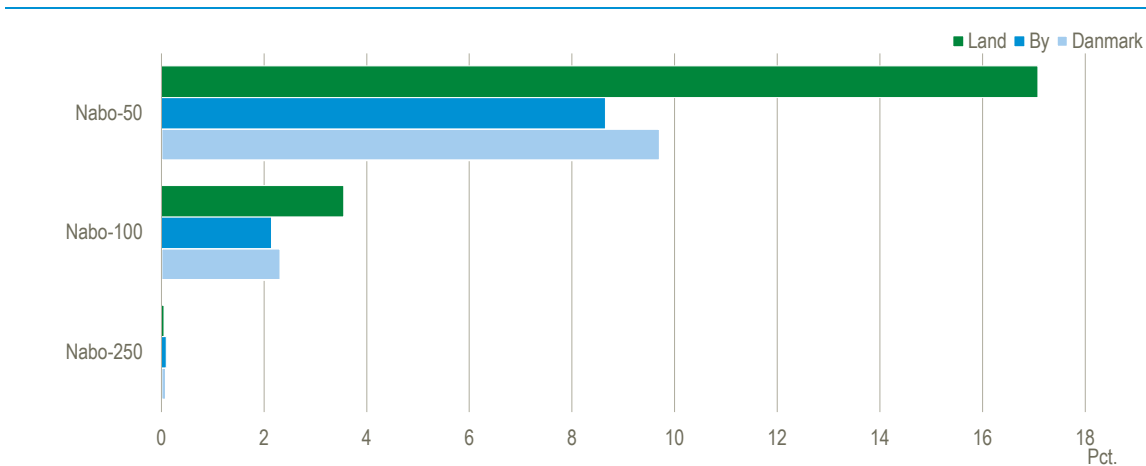

Anm.: For både 1990 og 2020 er kommunerne opdelt efter de gældende kommunegrænser i 2020.

Flere nabolag i landområder har udelukkende personer med dansk oprindelse

De kommunale forskelle viser sig også, hvis Danmark opdeles i landområder og byområder. I 2020 var andelen af personer med dansk oprindelse, hvor de 50 nærmeste naboer også udelukkende var af dansk oprindelse, 9,7 pct. på landsplan, og hhv. 8,6 pct. i byområder og 17 pct. i landområder, jf. figur 6. For nabolag med de nærmeste 100 naboer, gælder på landsplan for 2,3 pct. af personerne med dansk oprindelse, at der ikke bor vestlige eller ikke-vestlige indvandrere i nabolaget. I landområder var andelen på 3,6 pct., mens andelen i byområder var på 2,1 pct.

Figur 6 Andelen af personer med dansk oprindelse i nabolag udelukkende bestående af personer med dansk oprindelse fordelt på land og by. 2020

Forskelle mellem nabolagets geografiske størrelser i land og by

Den geografiske størrelse af nabolagene, hvori de nærmeste *k* naboer skal findes, varierer meget afhængigt af om personen, for hvem nabolaget defineres, er placeret i en by eller på landet. For at danne et nabolag bestående af 50 personer i 2020 var den gennemsnitlige radius på 70 meter i byområder og 680 meter i landområder, hvilket fremgår af Figur 7. For at danne nabolag af 100 personer, var den gennemsnitlige radius på 100 meter i byområder, mens det var omkring 1000 meter i landområder.

Figur 7 Gennemsnitlig radius af nabolag i 2020